

A szomorúság háromszöge rendezőjéhez hasonlóan Kristoffer Borgli is hétköznapi szertartásokat, társas ceremóniákat prezentál, amelyek során nemcsak a kellemetlen központi karakter lepleződik le, de az őt körülvevő társadalom is.

VAJDA JUDIT

Alcarrás

Alcarrás – spanyol-olasz, 2022. Rendezte és írta: **Carla Simón**. Kép: **Daniela Cajias**. Vágó: **Ana Pfaff**. Szereplők: **Jordi Pujol Dolcet** (Quimet), **Anna Otín** (Dolors), **Xenia Roset** (Mariona). Gyártó: **Avalon**. Forgalmazó: **Vertigo Média Kft.** *Feliratos*. 120 perc.

Tisztelegesen dolgozó sokgyerekes nagycsalád megélhetésének veszélybe kerülése pont olyan téma, amelyből kiindulva egy ördögien profi hollywoodi forgatókönyvíró különösebb erőlködés nélkül is felépíthet könnyfacsaró melodramát, egy ilyen történet azonban egy kifinomultabb képezt pedig a Münchhausen-szindróma határozott művészi előnye, hogy miközben az első esetben egyértelmű az emberek reakciója a jelenséggel kapcsolatban, addig itt pusztán abból pengeéles szatírárt lehet forgatni, hogy hogyan reagálnak az emberek Signe túlzására. Ezen a ponton pedig a film egy másik skandináv alkotó, a svéd Ruben Östlund munkásságát is megidézi: *A négyzet* és

Roszzul vagyok magamtól

Syk pike – svéd-norvég, 2022. Rendezte és írta: **Kristofer Borgli**. Kép: **Benjamin Loeb**. Szereplők: **Kristine Kujath Thorp** (Signe), **Eirik Saether** (Thomas), **Fanny Vaager** (Marte), **Sarah Francesca Braenne** (Emma). Gyártó: **Oslo Pictures / Garage Films**. Forgalmazó: **Vertigo Média Kft.** *Feliratos*. 95 perc.

Szűk egy éve majd mindenki szívét elrabolta egy Julie nevű lány Joachim Trier *A világ legrosszabb embere* című filmjéből. A szintén norvég Kristoffer Borgli *Roszzul vagyok magamtól*jának főhősét senki sem fogja a szívébe zárni, de még együttérezni sem lehet vele – pedig ezer szállal kötődik Julie figurájához, akiben egy egész Pán Péter-szindrómás generáció ismerhetett magára. Juliéhez hasonlóan Signe sem találja a helyét sikeres művész barátja oldalán, de biztos benne: többre hivatott annál, hogy egyszerű kávéházi alkalmazott legyen.

Ám ő ahelyett, hogy lelépne, inkább beteges módon versen-

geni kezd a fiúval. Mivel hősnőnk nárcizmusát nem tudja művészetbe csatornázni, de mindenképpen ki akar tűnni valamivel, felesleges energiáit saját maga ellen fordítja. S míg eleinte beéri azzal, hogy mozgóróallergiát színlel vagy egy kutyatámadás után idegen vérrrel ékeskedik, később eljut odáig, hogy egy egészségkárosító illegális gyógyszert kezd szedni – és innentől kezdve tényleg elindul a több értelemben is bőrre menő játék.

A filmek és sorozatok többségében az alkotók a kivetített Münchhausen-szindrómát választják témául, a *Roszzul vagyok magamtól* azonban a tiszta Münchhausen-szindrómát mutatja be – ez pedig azt a további hangsúlyos különbséget okozza, hogy előbbi esetben tragikus, itt ellenben komikus lesz az eredmény. Az író-rendező Borgli abszurd humorral mutatja be hőse ámokfutását, és *A világ legrosszabb emberé-*

hez hasonlóan fantáziajelene-
neteket is használ.

A kivetített Münchhausenhez képest pedig a Münchhausen-szindróma határozott művészi előnye, hogy miközben az első esetben egyértelmű az emberek reakciója a jelenséggel kapcsolatban, addig itt pusztán abból pengeéles szatírárt lehet forgatni, hogy hogyan reagálnak az emberek Signe túlzására. Ezen a ponton pedig a film egy másik skandináv alkotó, a svéd Ruben Östlund munkásságát is megidézi: *A négyzet* és

az elzárkózás és a kiterjedt együttműködés kérdésében, ahogy a bosszúállás jogosságát illetően is. Az író-rendező Coogler mégsem elégszik meg azzal, hogy ugyanazt a kérdést teszi fel, csak éppen új személytől várja rá a választ. A latin-amerikai származású Namor (és az őt alakító, mexikói születésű Tenoch Huerta) antagonistának megtétele egyúttal emlékeztet arra is, hogy a fehér hódítók nem csupán Afrikát igyekeztek uralmuk alá hajtani; Coogler a feketék után a latino közösség traumáit és dilemmáit is sikeresen tudta ábrázolni

FEKETE TAMÁS

Black Adam

Black Adam – amerikai, 2022. Rendezte: **Jaume Collet-Serra**. Írta: **Adam Sztykiel, Rory Haines** és **Sohrab Noshirvani**. Kép: **Lawrence Sher**. Zene: **Lorne Balfe**. Szereplők: **Dwayne Johnson** (Teth Adam), **Aldis Hodge** (Hawkman), **Pierce Brosnan** (Dr. Fate), **Sarah Shani** (Adriana), **Mohammed Amer** (Karim). Gyártó: **DC Entertainment / Flynn Picture Company / New Line Cinema**. Forgalmazó: **InterCom**. Szinkronizált. 125 perc.

Lette volna rá esély, hogy a *Black Adam* intelligens szuperhősfilm legyen. A címszereplő hálás figura abból a szempontból, hogy rossz- és jófiúként is meg lehet írni. Otto Binder és C. C. Beck 1945-ben léptették fel először, hogy aztán a DC-képregényekben évtizedeken át mindössze gonosztevéként számoljanak vele. Az utóbbi években azonban ez megváltozott: a kiadó szuperhősös sorozatainak kétezres éveiben kezdődő, Geoff Johns író vezérletével zajló átalakítása Black Adamet sem hagyta érintetlenül, mi több, legutóbb egészen az Igazság Ligája tagságáig repítette őt, ami köztudomásúlag a szuperhősi szakma csúcsa. Ugyancsak izgalmassá tehetné volna a történetét, hogy nem az untilg ismert Gothamben vagy Met-

ropolisban játszódik, hanem a Kahndaq nevű, közel-keleti, kis országban, amelyet egy nemzetközi bűnszövetkezet irányít. Black Adam, az ősi legendák félistene nemzeti hősként születik újjá, veszélyt jelentve nemcsak a helyi zsarnokokra, hanem az amerikai igazságszótókra is. Márpedig egy évvel azután, hogy az amerikaiak katasztrofális eredményekkel kivonultak Afganisztánból, Black Adam összecsapása az Államokból érkező Igazság Szövetségével akár a szuperhősök óvatos kritikájára is alkalmat adott volna.

Mindebből semmi sem valósul meg. A *Black Adam* egyetlen kétórás csatajelenet, amelyben – lévén a harcoló feleknek legfeljebb percnyi pihenőket engedélyez a történet – egyetlen izgalmas vagy árnyalt karaktert sem ismerünk meg. Céljaik homályosak, tetteik értelmetlenek maradnak, akárcsak Dwayne Johnson döntése, hogy éppen ezzel a filmmel váltson belépőt a szuperhősműfajba. Pedig Johnson karizma és karizmája elbírja az évezredes múltban öntudatra ébredt és a jelenben újra harcra kész főhős kettős szerepét. Ám a mítoszok és a modernitás hősalakjainak összevetése megint csak elveszített lehetőség marad az év egyik legrosszabb és minden bizonnyal leglustább nagyhollywoodi produkciójában.

KRÁNICZ BENCE

Démoni fény

Pray for the Devil – amerikai, 2022. Rendezte: **Daniel Stamm**. Írta: **Todd R. Jones** és **Earl Richey Jones**. Kép: **Denis Crossan**. Zene: **Nathan Barr**. Szereplők: **Jacqueline Byers** (Ann nővér), **Virginia Madsen** (Dr. Peters), **Colin Salmon** (Quinn atya), **Christian Navarro** (Dante atya), **Posy Taylor** (Natalie). Gyártó: **Confluence Productions / Gold Circle Films / Lionsgate**. Forgalmazó: **Free-man Film**. Szinkronizált. 93 perc.

Ha vannak műfaji alakzatok, melyek emberemlékezet óta mozdulatlanul lebegnek az időben, az ördögűző-horror mindenképp ezek táborát erősíti, mégpedig a narratív, tematikai és stílusbeli invenciókkal szembeni nagy ellenállóképessége miatt. A zsáner születése óta hit és szkepticizmus, bűn és erény, tudomány és teológia csatamezeje; az egyházi sze-

mélyek, avatott démonvadászok és hivatásos rendfenntartók pokolbéli teremtmények elleni – na meg a kárhozatra ítélt lelkek megmentését célzó – küzdelmei limitált számú, s egymáshoz feltűnően hasonlított cselekménysémákat eredményeztek, és akkor még nem is beszéltünk a borzongásélményt szolgáló vizuális hatás-elemek egyformaságáról.

Nem csoda hát, ha Daniel Stamm *Démoni fény* című új filmje sem képes megreformálni a műfajt. A történet szerint a klérus hosszas kihagyás után ismét ördögűző tanfolyamokat indít, hiszen úgy látják, világszerte egyre több ártatlan lelket hajtanak uralmuk alá a Sátán küldöttei. Ann nővér az egyetlen, aki apáca létére bekapcsolódhat a programba, ám érdeklődése személyes gyökere: édesanyját éveken keresztül egy megatalkodott démon hajszolta a halálba, s most úgy tűnik, ugyanez az entitás szállta meg az angyali természetű kislány, Natalie testét is. A múlt árnyaival dacoló Ann szent küldetésének tekintti, hogy megszabadítsa a gyermeket zsarnoki fogvatartójától. Eddig hát a nem túlságosan eredeti történet, melyet Stamm végeredményben egy merész fordulatral családi melodrámmá formál ahelyett, hogy a feszültségépítésre összpontosítsa. A *Démoni fény* horrorként bődületesen unalmas: a rendező ügyesen kerüli a sokktechnikát, inkább a

pőre, naturalisztikus képek erejében bízik, ám a Natalie sátáni erőkkal vívott harcát bemutató jelenetsorok inkább rémisztők. Vajon mikor jön el az az idő, amikor a műfajjal szerencsét próbáló direktorok majd nem félnek úgy az újító szellemű ötletektől, akár ördög a tömjéftűstől?

KOVÁCS PATRIK

Párcserés játszma

El juego de las llaves – spanyol, 2022. Rendezte: Vicente Villanueva. Írta: Marta Buchaca. Kép: Luis Angel Pérez. Zene: Nacho Manó. Szereplők: Eva Ugarte (Laura), Miren Iburguren (Raquel), Fernando Guallar (Sergio), Tamar Novas (Quique), María Castro (Cris). Gyártó: Artesmedia Cine / Nadie es Perfecto. Forgalmazó: ADS Service. Feliratos. 107 perc.

Laura és Antonio, Raquel és QuiQue, Dani és Cris – három boldog, ám a felszín alatt problémákkal küszködő házaspár. Ők hatan gyerekkoruk óta barátok, így amikor a társaság egy évtizedekkel ez előtt Amerikába szakadt tagja, Sergio visszaköltözik a városba, összejönnek egy vacsorára. A negyvenesek, szolid tetőteraszos összejövetelét Sergio huszonéves barátnője bolygatja meg, amikor az elővezeti a társaságnak az úgynevezett kulcsos játékot: a hölgyek egy tálba dobják kulcsaikat és azazal a férfival mennek haza, aki a csomót vakon kihúzza. A kezdeti döbbenet és elutasítás után a barátok a következő vacsorán mégiscsak belefolyanak a játékba, amely valóságos lavinát indít el életükben. A kalandnak induló párcsere akcióból bonyolult viszonyok, szerelmi melodramák és nem várt boldogságok kerekednek, ám végül így vagy úgy, de mindenki megtalálja önmagát, párját vagy éppenséggel szexuális felszabadulását.

A *Párcserés játszma* eredetileg egy 2019-es mexikói so-

rozat egészítésre tömörített spanyol remake-je. A sorozatforma annyiban érződik, hogy némiképp lottyadt poénok közepette a film kissé ritmustalan, kapkodó – köszönhető ez nyilvánvaló túlforgottságnak és az ezt kompenzáló, keménykezű, lényegretörő vágásnak. Ám a darab szexkomédiaként megfelelően szaftos és harsány, ám bár az a glazúros és provinciális fajta, ahol – megélhetéstől és szereplők foglalkozásától függetlenül – mindenkinek tiptop luxuslakása és kocsija van, ruhája jól szabott, sminkje-haja makulátlan. Persze tény, hogy egy ilyen film fő feladata, hogy gátlástalanul szórakoztasson, elandalítson, mélyre ne ásson, kellemetlen helyzetbe senkit ne hozzon. A *Párcserés játszma* képvisel azonban értéket is: lépést tart a korrallal és tréfát nem ismerve érzékenyít – zsáner-társaitól eltérően például a gender kérdés nem poénforrás – a nyitottságra, sokféleségre, sokszínűségre.

ALFÖLDI NÓRA

A menü

The Menu – amerikai, 2022. Rendezte: Mark Mylord. Írta: Seth Reiss és Will Tracy. Kép: Peter Deming. Zene: Colin Stetson. Szereplők: Anya Taylor-Joy (Margot), Ralph Fiennes (Slowik), Nicholas Hoult (Tyler), Aimee Carrero (Felicity). Gyártó: Alienworx / Hyperobject Industries. Forgalmazó: Fórum Hungary. Szinkronizált. 106 perc.

Vélhetően a *Squid Game* hajmeresztő sikere óta az anti-kapitalizmus kísértete járja be a filmvilágot: ha már a *Mrs. Harris Párizsba megy* bájos gerontokomédiáját is áthatja a Capra-féle osztályharcos idealizmus és néhány magvas marxista közhelyből Arany Pálma sarjadhat, ha kellő mennyiségű milliomosfosszal trágyázzák, a 21. századon eluralkodó kleptokrácia méltó büntetése immár olyan nézőcsemegének tekinthető, amelyre végzettségtől, világnézettől és pártállástól függetlenül mindenki örömmel befizet. Felső-Hollywood a Covid óta kóstolgatja a témát (vampír-horrorról klíma-szatíráig), de főételként elsőként *A menü* tálalta fel a multiplex-nagyközönségnek: ezúttal egy lakatlan szigeten működő elit étterem válik

börtönévé, kínkamrájává és vesztőhelyévé egy maroknyi dúsgazdag parazitának, ahol az egyre véresebb fogásokra épülő tortúrában a büntető mester-séf egyetlen ellenfelévé egy kizsákmányolt, ám roppant élelmes szexmunkás válik.

A *menü* kiszámítható és elkoptatott thriller-cselekménye legfeljebb egy sokatmondó társadalmi tanulságtól válhatna izgalmassá, ám Mark Mylord rendező – akinek szerény életműve kizárólag népszerű komikusok imázs-szolgáló bérmunkáiból áll – eddig akkor került legközelebb a társadalombírálat-hoz, amikor Ali G-vel lerántatta Erzsébet királynő bugyiját. Így aztán a néhány kötelező tiszteletkörtön túl (mint a Szigetfogás öko-kannibalizmusa vagy a Férfibolondság-fogás metoo-feketelevese) inkább egyfajta bizarr auteur-kritika menti meg a sztorit a szimpla gazdaszadizástól – mintha csak a *Fantomszál* kulináris paródiáját látnánk, amelyben Fiennes zamatszénije (ön)pusztító ámokfutása során a pusztán önnön presztizsét szolgáló Szerzővel számolna le, aki ahelyett hogy minden egyes nagyipari sajtburgerbe belesütné a lelkét, művészetét a luxusfogyasztók, kritikusok és sztárkollegák szülőkörű, ámde roppant hálátlan krémjére pazarolja.

VARRÓ ATTILA

